

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 13, Αρ. 6 (2026)

ICODL2025



ΠΡΑΚΤΙΚΑ

13ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

ISBN: 978-618-5335-32-8

Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση:

Οι Δεξιότητες του 21ου Αιώνα & η Πρόκληση της Τεχνητής Νοημοσύνης

ΤΟΜΟΣ 6

5-7/12 2025

ΕΑΠ Πάτρα & Εξ Αποστάσεως



Ψηφιακή ασφάλεια και Επείγουσα από Απόσταση Διδασκαλία: Μια ποιοτική εμπειρική μελέτη με Εκπαιδευτικούς, Διευθυντές και Γονείς μαθητών σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Γεώργιος Πανέτας, Ανθή Καρατράντου, Χρήστος Παναγιωτακόπουλος

doi: [10.12681/icodl.8909](https://doi.org/10.12681/icodl.8909)

Copyright © 2026, Γεώργιος Πανέτας, Ανθή Καρατράντου, Χρήστος Παναγιωτακόπουλος



Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Ψηφιακή ασφάλεια και Επείγουσα από Απόσταση Διδασκαλία: Μια ποιοτική εμπειρική μελέτη με Εκπαιδευτικούς, Διευθυντές και Γονείς μαθητών σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

e-safety and emergency remote teaching: A qualitative empirical study with teachers, principals, and parents of primary school students.

Γεώργιος Πανέτας
Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Med
Τμήμα Επιστημών της
Εκπαίδευσης
και Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Πατρών
georgios.panetas@upnet.gr

Ανθή Καρατράντου
Επίκουρη Καθηγήτρια
Τμήμα Επιστημών της
Εκπαίδευσης
και Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Πατρών
akarats@upatras.gr

Χρήστος Παναγιωτακόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής
Τμήμα Επιστημών της
Εκπαίδευσης
και Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Πατρών
cpanag@upatras.gr

Περίληψη

Η ψηφιακή ασφάλεια των παιδιών αποτελεί μια από τις ερευνητικές προτεραιότητες της παιδαγωγικής των μέσων και της σχολικής πρακτικής παγκοσμίως. Η σημασία της ψηφιακής ασφάλειας στις σχολικές κοινότητες της Α΄θμιας εκπαίδευσης είναι ιδιαίτερης σημασίας με δεδομένο πως εκπαιδευτικοί και γονείς φέρουν την κύρια ευθύνη για τη διαμόρφωση συνηθειών ασφαλούς χρήσης των μέσων στους νεαρούς χρήστες. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να συζητήσει θέματα Ψηφιακής ασφάλειας κατά την Επείγουσα από Απόσταση Διδασκαλία. Για το σκοπό αυτό 20 Εκπαιδευτικοί, 10 Διευθυντές και 12 Γονείς μαθητών σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης συμμετείχαν σε ημι-δομημένες συνεντεύξεις, οι ερωτήσεις των οποίων αφορούν την κατοχή λογαριασμού σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης από μαθητές Δημοτικών σχολείων, την ενημέρωση γονέων και κηδεμόνων από το σχολείο για θέματα ψηφιακής ασφάλειας, την πιθανότητα αύξησης των κινδύνων στο διαδίκτυο κατά τη διάρκεια επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας, την ικανότητα διαχείρισης των ψηφιακών κινδύνων από τους ίδιους, την ανάγκη επιμόρφωσης σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας, την απαιτούμενη υποστήριξη σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας, εστιάζοντας σε περιπτώσεις επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι όλοι οι συμμετέχοντες, γνωρίζουν για την κατοχή λογαριασμού σε μέσα κοινωνικής

δικτύωσης από μαθητές Δημοτικών σχολείων, θεωρούν την ενημέρωση γονέων και κηδεμόνων από το σχολείο για θέματα ψηφιακής ασφάλειας πολλή σημαντική και την αναζητούν, θεωρούν πως αυξάνονται οι κίνδυνοι στο διαδίκτυο κατά τη διάρκεια επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας, δεν αισθάνονται πολύ σίγουροι για την ικανότητα στη διαχείριση ψηφιακών κινδύνων από τους ίδιους, εκδηλώνουν την ανάγκη επιμόρφωσης σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας, και ζητούν υποστήριξη σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας, εστιάζοντας σε περιπτώσεις επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας.

Λέξεις κλειδιά

ψηφιακή ασφάλεια, Επείγουσα από Απόσταση Διδασκαλία, Εκπαιδευτικοί Α΄θμιας εκπαίδευσης, Διευθυντές σχολικών μονάδων Α΄θμιας εκπαίδευσης, Γονείς μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Abstract

Children's e-safety is one of the research priorities of media education and school practice worldwide. The importance of e-safety in primary school communities is particularly significant, given that teachers and parents bear the main responsibility for shaping safe media use habits in young users. The purpose of this study is to discuss issues of e-safety during emergency remote teaching. For this purpose, 20 teachers, 10 principals, and 12 parents of primary school students participated in semi-structured interviews. The questions concerned primary school students' social media accounts, the provision of information to parents by the school on e-safety issues, the possibility of increased risks on the internet during emergency remote teaching, their ability to manage digital risks themselves, the need for training on e-safety issues, the support required on e-safety issues, focusing on cases of emergency remote teaching. The results showed that all participants are aware that primary school pupils have social media accounts, consider it very important for schools to inform parents about e-safety issues and seek such information, believe that the risks on the internet increase during emergency remote teaching, do not feel very confident about their ability to manage digital risks by themselves, express the

need for training on e-safety issues, and request support on e-safety issues, focusing on cases of emergency remote teaching.

Keywords

e-safety, emergency remote teaching, teachers at primary schools, principals of primary schools, parents of primary school students

Εισαγωγή

Παγκοσμίως υποστηρίζεται πως οι εκπαιδευτικοί πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για να διασφαλίζουν τη σωματική, ψυχολογική και κοινωνική ευημερία των μαθητών όταν χρησιμοποιούν ψηφιακές τεχνολογίες και να τους δίνουν τη δυνατότητα να τις διαχειρίζονται και να τις χρησιμοποιούν με ασφάλεια και υπευθυνότητα (Tomczyk, 2020; Reisoglu & Çebi, 2020; Rocha Estrada et al., 2022; Sarva et al., 2022; Thuy Nguyen & Habók, 2024). Η σημασία της ψηφιακής ασφάλειας μαθητών της Α΄θμιας εκπαίδευσης αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα για τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς που φέρουν την κύρια ευθύνη για τη διαμόρφωση συνηθειών ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου στους νεαρούς χρήστες. Θέματα ψηφιακής ασφάλειας ιδιαίτερα παιδιών και νέων αποτελούν ερευνητικές προτεραιότητες της σχολικής πρακτικής (Govender & Skea, 2019; Gordillo et al., 2021).

Ιδιαίτερα σε περιόδους επείγουσας από απόστασης διδασκαλίας όπου το «επείγον» πολλές φορές γίνεται «βιαστικό» και η εστίαση μετατοπίζεται από το «καλά οργανωμένο και παιδαγωγικά τεκμηριωμένο και ασφαλές πλαίσιο» στο «απαραίτητο που πρέπει να συμβεί», θέματα ψηφιακής ασφάλειας πρέπει να απασχολούν όλη την εκπαιδευτική κοινότητα σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης. Η επείγουσα από απόσταση διδασκαλία εισήλθε στη σχολική πραγματικότητα κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 και παρέμεινε ώστε να εξυπηρετεί την εκπαίδευση σε διάφορες «επείγουσες» καταστάσεις λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Θεωρητικό πλαίσιο

Το 2020, σημειώθηκε μια ξαφνική και διεθνώς διαδεδομένη στροφή προς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η οποία προήλθε κυρίως από την ανάγκη να διευκολυνθεί

η μάθηση, διατηρώντας παράλληλα τη φυσική ασφάλεια των μαθητών και των μελών της κοινότητας. Η αυξημένη όμως ενσωμάτωση και χρήση των νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ) ενέχει τον κίνδυνο δημιουργίας ευκαιριών για κυβερνοαπειλές που υπάρχουν στο ψηφιακό περιβάλλον. Για το σκοπό αυτό, σημαντικό είναι να κατανοήσουμε τις ανησυχίες των χρηστών σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής και τους κινδύνους ασφαλείας που σχετίζονται με τη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Tazi et al., 2021).

Έρευνες διεθνώς έχουν επικεντρωθεί στην κατανόηση του αντίκτυπου του Covid-19 στην εκπαίδευση, εξετάζοντας σημαντικούς παράγοντες στην ηλεκτρονική μάθηση, όπως η υποστήριξη υποδομών, η ετοιμότητα του προσωπικού και η προσβασιμότητα των μαθητών, καθώς και συναισθημάτων που αντιτίθενται στην υιοθέτηση της ηλεκτρονικής μάθησης σε διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης. Έρευνες επίσης, επικεντρώνονται στις εμπειρίες των γονέων, εστιάζοντας στη σχέση τους με τα παιδιά τους και στη γνώση της συμπεριφοράς τους σε ένα περιβάλλον ηλεκτρονικής μάθησης, με έμφαση στην ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γονείς, οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί κατά τη χρήση της διαδικτυακής εκπαίδευσης είναι σημαντικές, αλλά το ίδιο σημαντική είναι και η ασφάλεια και η προστασία των ατόμων που εισέρχονται σε αυτό το νέο ψηφιακό περιβάλλον. Ορισμένες έρευνες εστιάζουν στον αντίκτυπο της εξ αποστάσεως μάθησης στην ψυχική υγεία των μαθητών κατά τη διάρκεια της πανδημίας του 2020, εφιστώντας την προσοχή σε άλλους κινδύνους για την ασφάλεια που μπορεί να είναι αποτέλεσμα της ξαφνικής μετάβασης στην ηλεκτρονική μάθηση (Tazi et al., 2021).

Τα ευρήματα μελετών έδειξαν ότι το επίπεδο ευαισθητοποίησης και ανησυχίας των γονέων σχετικά με τους πιθανούς κινδύνους που μπορεί να αντιμετωπίσει ένα παιδί στο διαδίκτυο συσχετίζεται σημαντικά με το τεχνολογικό προφίλ των οικογενειών. Γονείς με μεγαλύτερη κατανόηση των τεχνολογιών που βασίζονται στο διαδίκτυο έδειξαν μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους του διαδικτύου και τις σοβαρές επιπτώσεις τους στην ψυχοκοινωνική και σωματική ανάπτυξη των παιδιών τους. Επιπλέον, οι γονείς που τείνουν να αναλαμβάνουν πιο ενεργό ρόλο στις δραστηριότητες των παιδιών τους στο Διαδίκτυο, να σερφάρουν μαζί τους και να συζητούν θέματα που αφορούν το Διαδίκτυο μαζί τους, αισθάνονται πιο ικανοί

να προστατεύσουν τα παιδιά τους από τους κινδύνους του Διαδικτύου, ανεξάρτητα από το τεχνολογικό προφίλ τους. Σε μια τέτοια προσπάθεια, τα σχολεία θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ενθάρρυνση της συνεργασίας γονέων-εκπαιδευτικών, προσκαλώντας τους γονείς σε ομιλίες για την ανατροφή των παιδιών που περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με τη χρήση και την ασφάλεια στο Διαδίκτυο. Σε αυτή τη λογική συνιστάται: α) η σημασία της τακτικής ενημέρωσης των οικογενειών σχετικά με τους κινδύνους που συνδέονται με τη χρήση του Διαδικτύου και τον τρόπο προστασίας και καθοδήγησης των παιδιών τους σχετικά με την ασφάλεια στο Διαδίκτυο, β) η παροχή στα σχολεία υλικού για χρήση από τους μαθητές και τους γονείς με στόχο την ανάπτυξη της ψηφιακής παιδείας και των πρακτικών ασφαλούς πλοήγησης εντός και εκτός του οικογενειακού σπιτιού, γ) η ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ οικογένειας και σχολείου, προκειμένου να καθοδηγήσει τους ανηλίκους να αναπτύξουν κριτική σκέψη όταν πλοηγούνται στο διαδίκτυο για διάφορους εκπαιδευτικούς ή ψυχαγωγικούς λόγους στο σπίτι και στο σχολείο (Vitalaki et al., 2012, Πανέτας κ.ά., 2025).

Η συνέργεια μεταξύ σχολείων, γονέων, εκπαιδευτικών και πολιτείας πρέπει να βελτιωθεί. Μερικές προτάσεις για την πρόληψη που μπορούν να εφαρμοστούν είναι η βοήθεια στην πρόσβαση σε περιεχόμενο του διαδικτύου, η παροχή εκπαίδευσης σχετικά με την ασφάλεια στο διαδίκτυο και την προστασία των προσωπικών δεδομένων, καθώς και μια εισαγωγή στην ψηφιακή ιθαγένεια και την ηθική στον κυβερνοχώρο. Στο μέλλον, ελπίζεται ότι θα συμπεριληφθεί η εκπαίδευση σχετικά με την ηθική στον κυβερνοχώρο στο πρόγραμμα σπουδών, έτσι ώστε οι μαθητές/τριες να γνωρίζουν πως να συμπεριφέρονται δεοντολογικά όχι μόνο στον πραγματικό κόσμο αλλά και στον κυβερνοχώρο (Zulqadri et al., 2022, Panetas, et al., 2024).

Η καλλιέργεια μιας κουλτούρας ευαισθητοποίησης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο μέσω ολοκληρωμένων προγραμμάτων κατάρτισης για μαθητές, εκπαιδευτικούς και προσωπικό πληροφορικής είναι υψίστης σημασίας. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να εξοπλίζει τους ενδιαφερόμενους με τις απαραίτητες γνώσεις για τον εντοπισμό και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών στον κυβερνοχώρο. Επιπλέον, η ενσωμάτωση πρωτοκόλλων αντιμετώπισης περιστατικών στα σχέδια έκτακτης ανάγκης των σχολικών μονάδων είναι ζωτικής σημασίας. Αυτά τα πρωτόκολλα πρέπει να περιγράφουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τη

διαχείριση και την πρόληψη κυβερνοεπιθέσεων, παραβιάσεων της ασφάλειας των πληροφοριών και διακοπών των υπηρεσιών πληροφορικής (Magetos et al., 2024; Triplett, 2023).

Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να συζητήσει θέματα Ψηφιακής ασφάλειας κατά την Επείγουσα από Απόσταση Διδασκαλία. Για το σκοπό αυτό Εκπαιδευτικοί, Διευθυντές και Γονείς μαθητών σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήματα που αφορούν την κατοχή λογαριασμού σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης από μαθητές Δημοτικών σχολείων, την ενημέρωση γονέων και κηδεμόνων από το σχολείο για θέματα ψηφιακής ασφάλειας, την πιθανότητα αύξησης των κινδύνων στο διαδίκτυο κατά τη διάρκεια επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας, την ικανότητα διαχείρισης των ψηφιακών κινδύνων από τους ίδιους, την ανάγκη επιμόρφωσης σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας, την απαιτούμενη υποστήριξη σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας. Η συζήτηση εστιάζει σε περιπτώσεις επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας. Συνεπώς, τα ερευνητικά ερωτήματα μπορούν να διατυπωθούν ως εξής:

- Σε τι βαθμό οι σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ενημερώνουν τους γονείς των μαθητών τους για θέματα ψηφιακής ασφάλειας;
- κατά τη διάρκεια επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας, σε τι βαθμό θεωρούν εκπαιδευτικοί, διευθυντές και γονείς:
 - πως αυξάνουν οι κίνδυνοι στο διαδίκτυο;
 - πως οι ίδιοι μπορούν να διαχειριστούν θέματα ψηφιακής ασφάλειας;
 - έχουν ανάγκες επιμόρφωσης και υποστήριξης σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας;

Μέθοδος

Στην παρούσα εργασία ακολουθήθηκε η ποιοτική ερευνητική μεθοδολογία, με στοχευμένες-εστιασμένες ημι-δομημένες συνεντεύξεις ως ερευνητικό εργαλείο. Για τις ανάγκες διεξαγωγής της έρευνας ακολουθήθηκε η σκόπιμη-βολική δειγματοληψία και η δειγματοληψία χιονοστιβάδας.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν Εκπαιδευτικοί, Διευθυντές και Γονείς μαθητών σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Ο οδηγός συνέντευξης για κάθε κατηγορία συμμετεχόντων (Εκπαιδευτικοί, Διευθυντές, Γονείς) αποτελούνταν από έξι (6) ερωτήσεις που σχετίζονταν με την κατοχή λογαριασμού σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης από μαθητές Δημοτικών σχολείων, την ενημέρωση γονέων και κηδεμόνων από το σχολείο για θέματα ψηφιακής ασφάλειας, την πιθανότητα αύξησης των κινδύνων στο διαδίκτυο κατά τη διάρκεια επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας, την ικανότητα διαχείρισης των ψηφιακών κινδύνων, την ανάγκη επιμόρφωσης σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας, την απαιτούμενη υποστήριξη σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας.

Για τον έλεγχο της εγκυρότητας και αξιοπιστίας του ερευνητικού εργαλείου ομάδα τριών ειδικών ερευνητών σε ζητήματα ψηφιακού γραμματισμού και ψηφιακής ασφάλειας έλεγξαν την εγκυρότητα περιεχομένου (content validity) του εργαλείου (των ερωτήσεων της ημι-δομημένης συνέντευξης) και διεξήχθη πιλοτική έρευνα με 2 εκπαιδευτικούς για τον έλεγχο της φαινομενικής εγκυρότητας (face validity).

Για την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας αξιοποιήθηκε η μεθοδολογία της ανάλυσης περιεχομένου με μονάδα ανάλυσης το θέμα (θεματική ανάλυση) ανά ερώτηση. Για τον έλεγχο της αξιοπιστίας της ανάλυσης του περιεχομένου αξιοποιήθηκε ο έλεγχος αναπαραγωγιμότητας κωδικών με τη συμμετοχή επιπλέον 2 κωδικογράφων. Αρχικά διενεργήθηκε πιλοτική ανάλυση περιεχομένου μιας συνέντευξης και από τους τρεις κωδικογράφους (Krippendorff, 2004). Για τη μέτρηση της αξιοπιστίας χρησιμοποιήθηκε ως δείκτης η ποσοστιαία συμφωνία μεταξύ των κωδικογράφων, η οποία κρίθηκε ικανοποιητική (0,92).

Συμμετέχοντες στην έρευνα

Πραγματοποιήθηκαν συνολικά σαράντα δύο (42) ημι-δομημένες συνεντεύξεις, εκ των οποίων είκοσι (20) σε Εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΕΠΕ), δώδεκα (12) σε Γονείς Μαθητών (ΓΜ) με παιδιά-μαθητές σε διάφορες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου και δέκα (10) σε Διευθυντές Σχολικών Μονάδων (ΔΣΜ).

Οι ερωτηθέντες ΕΠΕ ήταν δεκατρείς (13) γυναίκες και επτά (7) άνδρες, είχαν από 1 έως 36 χρόνια υπηρεσίας και οι ηλικίες τους κυμαινόταν από 26 έως 62 ετών, υπηρετούσαν σε ποικίλες γεωγραφικά σχολικές μονάδες, οι 10 σε σχολικές μονάδες ημιαστικής περιοχής, οι 6 σε σχολικές μονάδες αστικής περιοχής και οι 4 σε σχολικές μονάδες αγροτικής-ορεινής περιοχής, όπως φαίνεται όλοι ήταν κατάλληλα καταρτισμένοι, καθώς κατείχαν επιμορφώσεις στις Τ.Π.Ε. και μεταπτυχιακούς

τίτλους σπουδών, ενώ ορισμένοι από τους ερωτηθέντες είχαν επιμορφωθεί σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας.

Οι συμμετέχοντες ΓΜ ήταν έντεκα (11) γυναίκες και ένας (1) άνδρας, η ηλικία τους κυμαίνονταν από 35 έως 39 ετών, προέρχονταν από διαφορετικούς επαγγελματικούς κλάδους, διέμεναν σε ποικίλες γεωγραφικά περιοχές, ειδικότερα οι 5 σε ημιαστική περιοχή, οι 4 σε αστική περιοχή και οι 3 σε ορεινή-αγροτική περιοχή, τα παιδιά τους φοιτούσαν σε διάφορες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, κατείχαν επιμορφώσεις στις Τ.Π.Ε., όμως κανένας από τους ΓΜ δεν κατείχε επιμόρφωση σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας.

Όσον αφορά τους ερωτηθέντες ΔΣΜ ήταν έξι (6) άνδρες και τέσσερις (4) γυναίκες, είχαν από 2 έως 16 χρόνια υπηρεσίας ως διευθυντές και οι ηλικίες τους κυμαίνονταν από 39 έως 60 ετών, ασκούσαν διοικητικά καθήκοντα σε σχολικές μονάδες διαφορετικής γεωγραφικής μορφής περιοχών, οι 5 σε σχολικές μονάδες ημιαστικής περιοχής, οι 3 σε σχολικές μονάδες αστικής περιοχής και οι 2 σε σχολικές μονάδες περι-αστικής περιοχής, όπως φαίνεται όλοι ήταν έμπειροι και καταρτισμένοι, καθώς κατείχαν επιμορφώσεις Τ.Π.Ε. και ορισμένοι σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας, μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών και ορισμένοι διδακτορικούς τίτλους σπουδών.

Ευρήματα και Συζήτηση

Τα ευρήματα της έρευνας παρουσιάζονται ανά ερώτημα και στις τρεις (3) κατηγορίες συμμετεχόντων μαζί, ώστε να διευκολύνεται η σύγκριση μεταξύ τους.

Κατοχή λογαριασμού σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης από μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Οι 17 από τους συμμετέχοντες *Εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης* (17#20) αναφέρουν ότι γνωρίζουν ότι οι μαθητές τους κατέχουν λογαριασμούς σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στα οποία οι μαθητές κατέχουν λογαριασμούς, είναι:

- α) το Tik-tok (17#20)
- β) το Instagram (12#20)
- γ) το Viber (3#20) και
- δ) το Facebook (3#20).

Οι εννέα από τους συμμετέχοντες γονείς μαθητών (9#12) δηλώνουν ότι τα παιδιά τους έχουν λογαριασμό σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Πιο συγκεκριμένα έχουν λογαριασμούς κοινωνικής δικτύωσης:

- α) στο Tik-tok (8#12)
- β) στο Instagram (7#12)
- γ) στο Viber (4#12) και
- δ) στο Facebook (2#12).

Οι 3 από τους γονείς (3#12) αναφέρουν ότι τα παιδιά τους δεν έχουν λογαριασμό σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

Το σύνολο (12#12) των γονέων επισημαίνει ότι οι συμμαθητές των παιδιών τους έχουν λογαριασμούς σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αναλυτικότερα, οι συμμαθητές των παιδιών τους έχουν λογαριασμούς κοινωνικής δικτύωσης στο Tik-tok (10#12), στο Instagram (9#12), στο Viber (6#12) και στο Facebook (3#12).

Το σύνολο (10#10) των συμμετεχόντων *Διευθυντών Σχολικών Μονάδων* υποστηρίζει ότι οι μαθητές τους κατέχουν λογαριασμούς σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αναλυτικότερα, οι συμμετέχοντες διευθυντές δηλώνουν ότι οι μαθητές τους έχουν λογαριασμούς στο Tik-tok (9#10), στο Instagram (6#10), στο Facebook (5#10) και στο Viber (1#10).

Ενημέρωση γονέων και κηδεμόνων από το σχολείο για θέματα ψηφιακής ασφάλειας

Οι 12 εκπαιδευτικοί (12#20) επισημαίνουν ότι δεν έχουν προβεί σε ενημέρωση των γονέων των μαθητών τους για ζητήματα ψηφιακής ασφάλειας που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι μαθητές τους σε καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Οι (8#20) αναφέρουν ότι έχουν ενημερώσει τους γονείς των μαθητών τους για θέματα ψηφιακής ασφάλειας.

Οι 7 από τους γονείς (7#12) αναφέρουν ότι δεν έχουν ενημερωθεί από τη διοίκηση της σχολικής μονάδας των παιδιών τους για ψηφιακούς κινδύνους που επιφυλάσσουν οι καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι 5 από τους γονείς (5#12) δηλώνουν ότι έχουν ενημερωθεί από τη διοίκηση της σχολικής μονάδας όπου φοιτούν τα παιδιά τους για ψηφιακούς κινδύνους που εγκυμονεί η επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση για τα παιδιά τους.

Οι 8 από τους συμμετέχοντες γονείς (8#12) επισημαίνουν ότι δεν έχουν ενημερωθεί από τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους για κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που υπάρχουν κατά τη διάρκεια περιπτώσεων επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Οι 4 από τους γονείς (4#12) υποστηρίζουν ότι έχουν ενημερωθεί από τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους για κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που κρύβονται σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Οι 5 από τους συμμετέχοντες Διευθυντές σχολικών μονάδων (5#10) σημειώνουν ότι ενημερώνουν τους γονείς των μαθητών των σχολικών μονάδων τους για ζητήματα ψηφιακής ασφάλειας που επιφυλάσσουν οι περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους μαθητές τους, μέσα από τη διοργάνωση σχετικών επιμορφωτικών δράσεων (5#10).

Οι 2 από τους συμμετέχοντες διευθυντές (2#10) υποστηρίζουν ότι παρότι διοργανώνουν επιμορφωτικές δράσεις για τους γονείς των μαθητών τους για ζητήματα ψηφιακής ασφάλειας που εγκυμονούν οι περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, εντούτοις ελάχιστοι από τους γονείς ανταποκρίνονται στο κάλεσμά τους.

Οι 5 από τους συμμετέχοντες διευθυντές (5#10) αναφέρουν ότι δεν έχουν ενημερώσει τους γονείς των μαθητών των σχολικών μονάδων τους για ζητήματα ψηφιακής ασφάλειας που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι μαθητές τους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Οι 2 από τους διευθυντές (2#10) υποστηρίζουν ότι σκοπεύουν στο μέλλον να ενημερώσουν τους γονείς των μαθητών των σχολικών μονάδων τους για ζητήματα ψηφιακής ασφάλειας που δύναται να αντιμετωπίσουν οι μαθητές τους σε καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Πιθανότητα αύξησης των κινδύνων στο διαδίκτυο κατά τη διάρκεια επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας

Το σύνολο (20#20) των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών υποστηρίζει ότι οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αυξάνονται για τους μαθητές, εξαιτίας:

α) της αύξησης των ωρών που ο μαθητής πλοηγείται στο διαδίκτυο (15#20)

και

β) της έλλειψης εποπτείας από άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας (12#20).

Οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας που αυξάνονται για τους μαθητές κατά την επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι:

- α) ο μαθητής να πέσει θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού (17#20)
- β) η επαφή και παρακολούθηση περιεχομένου βίας (15#20)
- γ) η εξάρτηση του μαθητή με το διαδίκτυο (13#20)
- δ) η επαφή και παρακολούθηση σεξουαλικού περιεχομένου (11#20)
- ε) η συνάντηση ιών και κακόβουλου λογισμικού (9#20)
- στ) η αντιμετώπιση προβλημάτων ιδιωτικότητας των μαθητών (7#20) και
- ζ) η κλοπή προσωπικών δεδομένων των μαθητών (5#20).

Οι 11 από τους συμμετέχοντες γονείς (11#12) αναφέρουν ότι αυξάνονται οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας για τα παιδιά τους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, εξαιτίας:

- α) της μη ορθής διαχείρισης των περιπτώσεων επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους (10#12)
- β) της έλλειψης εποπτείας από το οικογενειακό περιβάλλον (7#12) και
- γ) της αύξησης του χρόνου που οι μαθητές περνούν στο διαδίκτυο (6#12).

Οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας που αυξάνονται για τα παιδιά σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι:

- α) η εξάρτηση στο διαδίκτυο (9#12)
- β) η εξάρτηση σε κάποιο διαδικτυακό παιχνίδι (8#12)
- γ) η συνάντηση σεξουαλικού περιεχομένου (7#12)
- δ) η συνάντηση περιεχομένου βίας (6#12) και
- ε) τα περιστατικά διαδικτυακού εκφοβισμού (4#12).

Μόνο 1 από τους γονείς (1#12) επισημαίνει ότι δεν αυξάνονται οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας για τα παιδιά του σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Το σύνολο (10#10) των συμμετεχόντων διευθυντών αναφέρει ότι οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αυξάνονται για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές των σχολικών μονάδων τους.

Για τους εκπαιδευτικούς οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας αυξάνονται, λόγω:

α) της μη επιμόρφωσής τους για την διαχείριση περιπτώσεων επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (10#10) και

β) της έλλειψης εμπειρίας στη διαχείριση καταστάσεων επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (8#10).

Οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας που αυξάνονται για τους εκπαιδευτικούς σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι:

α) η κλοπή προσωπικών δεδομένων των μαθητών (9#10)

β) η κλοπή προσωπικών δεδομένων των εκπαιδευτικών (8#10)

γ) τα προβλήματα προσβολής της ιδιωτικότητας τους (7#10), δ) η εξάρτησή τους στο διαδίκτυο (6#10) και

ε) η επαφή με ιούς και κακόβουλο λογισμικό που μπορεί να καταστρέψει τις ηλεκτρονικές συσκευές με τις οποίες συνδέονται στο διαδίκτυο (4#10).

Για τους μαθητές οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας αυξάνονται, λόγω:

α) αύξησης των ωρών που οι μαθητές περνούν στο διαδίκτυο (9#10) και

β) έλλειψης εποπτείας από άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος στη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (8#10).

Οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας που αυξάνονται για τους μαθητές σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι:

α) η εξάρτηση με το διαδίκτυο (9#10)

β) τα περιστατικά διαδικτυακού εκφοβισμού (8#10)

γ) η κλοπή προσωπικών δεδομένων των μαθητών (8#10)

δ) η συνάντηση και παρακολούθηση περιεχομένου βίας (7#10)

ε) τα προβλήματα προσβολής της ιδιωτικότητας τους (7#10)

στ) η συνάντηση και παρακολούθηση σεξουαλικού περιεχομένου (6#10) και

ζ) η επαφή με ιούς και κακόβουλο λογισμικό που μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα στις ηλεκτρονικές συσκευές με τις οποίες συνδέονται στο διαδίκτυο οι μαθητές (4#10).

Ικανότητα διαχείρισης των ψηφιακών κινδύνων

Οι 16 από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς (16#20) δηλώνουν ότι μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν οι μαθητές τους κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, μέσα από α) την συνεργασία και την επικοινωνία που έχουν αναπτύξει

με τους γονείς των μαθητών τους (14#20) και β) την σχέση επικοινωνίας και εμπιστοσύνης που έχουν δημιουργήσει με τους μαθητές τους (12#20).

Μάλιστα, 4 από τους εκπαιδευτικούς (4#20) τονίζουν ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19 αντιμετώπισαν αποτελεσματικά περιπτώσεις, όπου άτομα με διαταραγμένη ψυχική υγεία προσπάθησαν να εισέλθουν στη διαδικτυακή τάξη τους.

Οι 4 από τους εκπαιδευτικούς (4#20) αναφέρουν ότι δε μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν οι μαθητές τους κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Το σύνολο (20#20) των εκπαιδευτικών τονίζει την ανάγκη επιμόρφωσης για την αντιμετώπιση κινδύνων ψηφιακής ασφάλειας σε καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Οι 11 από τους συμμετέχοντες γονείς (11#12) υποστηρίζουν ότι δε μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας για τα παιδιά τους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Μόνο 1 από τους συμμετέχοντες (1#12) αναφέρει ότι μπορεί να διαχειριστεί τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας για τα παιδιά του σε καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι λόγοι που δεν μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που δύναται να αντιμετωπίσουν τα παιδιά τους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ότι:

α) εργάζονται είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως από την κατοικία τους κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των παιδιών τους στο πλαίσιο της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με αποτέλεσμα να μην μπορούν να έχουν την εποπτεία τους (9#12) και

β) δεν διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες για να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας κατά την επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση (7#12).

Οι 9 από τους συμμετέχοντες διευθυντές (9#10) δηλώνουν ότι μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές τους σε καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, μέσα από:

α) την επικοινωνία και τη συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας τους (8#10)

β) την επικοινωνία και τη συνεργασία με τους γονείς των μαθητών της σχολικής μονάδας τους (8#10) και

γ) την διοργάνωση διαδικτυακών συναντήσεων με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών και γονέων για τη διαχείριση της κατάστασης της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης προκειμένου όλες οι πλευρές να εκφράσουν τις απόψεις και την οπτική τους (6#10).

Μόνο 1 από τους διευθυντές (1#10) αναφέρει ότι δε μπορεί να ανταπεξέλθει στη διαχείριση των κινδύνων ψηφιακής ασφάλειας που είναι δυνατό να υπάρξουν για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές του σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, εξαιτίας των περιορισμένων γνώσεων και δεξιοτήτων του στην διαχείριση καταστάσεων επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Το σύνολο (10#10) των συμμετεχόντων διευθυντών δηλώνει ότι αυξάνεται το επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχουν σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για να είναι σε θέση να διαχειριστούν πιθανούς κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που πρόκειται να ανακύψουν για τους ίδιους προσωπικά, για τους εκπαιδευτικούς και για τους μαθητές της σχολικής μονάδας τους.

Οι 8 από τους διευθυντές (8#10) αναφέρουν ότι αυξήθηκε το επίπεδο των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους σε περιπτώσεις διαχείρισης των κινδύνων της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μέσα από την εμπειρία που αποκόμισαν από την επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο του Covid-19.

Ανάγκη επιμόρφωσης σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας

Το σύνολο (20#20) των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (ΕΠ) τονίζει την ανάγκη επιμόρφωσης για την αντιμετώπιση κινδύνων ψηφιακής ασφάλειας σε καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Το σύνολο (20#20) των εκπαιδευτικών υποστηρίζει την αύξηση του επιπέδου γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχουν σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης προκειμένου να είναι σε θέση να διαχειριστούν πιθανούς κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που πρόκειται να

ανακύψουν για τους ίδιους προσωπικά, αλλά και για τους μαθητές τους κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

Οι 5 από τους εκπαιδευτικούς (5#20) σημειώνουν ότι το επίπεδο των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους στη διαχείριση περιπτώσεων επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αυξήθηκε κατά την περίοδο του Covid-19 μέσα από την αξιοποίηση της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην πράξη.

Η αύξηση του επιπέδου γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών απαιτείται, καθώς:

α) οι εκπαιδευτικοί δεν είναι εξοικειωμένοι σε καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (18#20)

β) οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν επιμορφωθεί για την αντιμετώπιση καταστάσεων επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (16#20)

γ) οι εκπαιδευτικοί δεν είναι κατάλληλα καταρτισμένοι από τις σπουδές τους στο Πανεπιστήμιο (12#20)

δ) οι γονείς δεν είναι σε θέση να προσφέρουν αποτελεσματικά τη βοήθειά τους στους μαθητές σε τέτοιες περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (11#20) και

ε) οι μαθητές δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ανάγκες της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (7#20).

Το σύνολο (20#20) των εκπαιδευτικών αναφέρει την ανάγκη υποστήριξης τους για την ασφάλεια των μαθητών τους απέναντι σε ψηφιακούς κινδύνους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Το σύνολο (12#12) των συμμετεχόντων γονέων (ΓΜ) δηλώνει ότι αυξάνεται το επίπεδο των γνώσεων και των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχουν σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για να διαχειριστούν κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που πιθανώς θα αντιμετωπίσουν τα παιδιά τους.

Οι 10 από τους συμμετέχοντες (10#12) αναφέρουν την ανάγκη επιμόρφωσής τους από την Πολιτεία προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν πιθανούς κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Το σύνολο (10#10) των συμμετεχόντων διευθυντών δηλώνει ότι αυξάνεται το επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχουν σε περιπτώσεις

επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για να είναι σε θέση να διαχειριστούν πιθανούς κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που πρόκειται να ανακύψουν για τους ίδιους προσωπικά, για τους εκπαιδευτικούς και για τους μαθητές της σχολικής μονάδας τους.

Οι 8 από τους διευθυντές (8#10) αναφέρουν ότι αυξήθηκε το επίπεδο των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους σε περιπτώσεις διαχείρισης των κινδύνων της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μέσα από την εμπειρία που αποκόμισαν από την επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο του Covid-19.

Απαιτούμενη υποστήριξη σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας.

Όσον αφορά την υποστήριξη που χρειάζονται σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί επισημαίνουν ότι:

α) η Πολιτεία είναι απαραίτητο να επιμορφώσει τους εκπαιδευτικούς για την αντιμετώπιση καταστάσεως επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (20#20)

β) οι εκπαιδευτικοί Τ.Π.Ε. των σχολικών μονάδων μπορούν να προσφέρουν τεχνική υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς (17#20)

γ) οι διευθυντές των σχολικών μονάδων χρειάζεται να ενθαρρύνουν την προσπάθεια των εκπαιδευτικών (14#20)

δ) οι σχολικοί ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να προσφέρουν υποστηρίζοντας ψυχολογικά και κοινωνικά αντίστοιχα τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τους γονείς (12#20)

ε) οι σχολικοί σύμβουλοι μέσα από την προσφορά παιδαγωγικής υποστήριξης στους εκπαιδευτικούς (9#20) και

στ) η Πολιτεία μπορεί να επιμορφώσει τους γονείς των μαθητών, ώστε να είναι σε θέση αποτελεσματικά να χειρίζονται και να υποστηρίξουν περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης των παιδιών τους (6#20).

Το σύνολο (12#12) των συμμετεχόντων γονέων δηλώνει ότι αυξάνεται το επίπεδο των γνώσεων και των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχουν σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για να διαχειριστούν κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που πιθανώς θα αντιμετωπίσουν τα παιδιά τους.

Οι 10 από τους γονείς (10#12) αναφέρουν την ανάγκη επιμόρφωσής τους από την Πολιτεία προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν πιθανούς κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Το σύνολο (10#10) των συμμετεχόντων διευθυντών αναφέρει ότι χρειάζεται την παροχή διοικητικής, τεχνικής, παιδαγωγικής και υλικοτεχνικής υποστήριξης για την εύρυθμη λειτουργία των σχολικών μονάδων τους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Πιο συγκεκριμένα, οι διευθυντές των σχολικών μονάδων χρειάζονται:

1) *διοικητική υποστήριξη* (10#10) από:

α) το Υπουργείο Παιδείας (9#10) και

β) τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (7#10).

2) *τεχνική υποστήριξη* (9#10), μέσα από:

α) τους εκπαιδευτικούς Τ.Π.Ε. των σχολικών μονάδων (9#10) και

β) τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (6#10),

3) *παιδαγωγική υποστήριξη* (8#10), μέσα από την προσφορά παιδαγωγικής υποστήριξης από τους σχολικούς συμβούλους στους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων (8#10) και

4) *υλικοτεχνική υποστήριξη* (6#10), μέσα από την προσφορά από την Πολιτεία υλικοτεχνικής υποδομής, η οποία δύναται να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (6#10).

Συμπεράσματα

Καθώς η σημασία της ψηφιακής ασφάλειας στις σχολικές κοινότητες της Α΄θμιας εκπαίδευσης κρίνεται ιδιαίτερης σημασίας, αφού εκπαιδευτικοί και γονείς φέρουν την κύρια ευθύνη για τη διαμόρφωση συνηθειών ασφαλούς χρήσης των μέσων στους νεαρούς χρήστες η συζήτηση θεμάτων ψηφιακής ασφάλειας αναδύεται ως επιτακτική. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να συζητήσει θέματα Ψηφιακής ασφάλειας ιδιαίτερα κατά την Επείγουσα από Απόσταση Διδασκαλία. Εκπαιδευτικοί, Διευθυντές και Γονείς μαθητών σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης συμμετείχαν σε ημι-δομημένες συνεντεύξεις σχετικά με την κατοχή λογαριασμού σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης από μαθητές Δημοτικών σχολείων, την ενημέρωση γονέων και κηδεμόνων από το σχολείο για θέματα ψηφιακής ασφάλειας, την πιθανότητα αύξησης των κινδύνων στο διαδίκτυο κατά τη διάρκεια επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας, την ικανότητα διαχείρισης των ψηφιακών κινδύνων από τους ίδιους,

την ανάγκη επιμόρφωσης σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας, την απαιτούμενη υποστήριξη σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας, εστιάζοντας σε περιπτώσεις επείγουσας από απόσταση διδασκαλίας.

Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων αναδείχθηκαν θέματα όπως:

Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών, των διευθυντών και των γονέων μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης γνωρίζουν πως τα παιδιά διαθέτουν λογαριασμούς σε Tik-tok, Instagram, Viber και Facebook.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί ομολογούν πως δεν έχουν προβεί σε ενημέρωση των γονέων των μαθητών τους για ζητήματα ψηφιακής ασφάλειας ούτε γενικά ούτε κατά περιόδους επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Οι περισσότεροι γονείς δηλώνουν πως δεν έχουν ενημερωθεί από τη διοίκηση της σχολικής μονάδας των παιδιών τους ή από τους εκπαιδευτικούς για ψηφιακούς κινδύνους που επιφυλάσσουν καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Οι μισοί διευθυντές σημειώνουν ότι ενημερώνουν τους γονείς των μαθητών των σχολικών μονάδων τους για ζητήματα ψηφιακής ασφάλειας που επιφυλάσσει το διαδίκτυο τόσο γενικά όσο και σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας.

Το σύνολο εκπαιδευτικών υποστηρίζει ότι οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας αυξάνονται για τους μαθητές, εξαιτίας της αύξησης των ωρών που ο μαθητής πλοηγείται στο διαδίκτυο και της έλλειψης εποπτείας από άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας.

Σχεδόν όλοι οι γονείς αναφέρουν ότι αυξάνονται οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας για τα παιδιά τους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας, εξαιτίας της μη ορθής διαχείρισης των περιπτώσεων επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας από τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους, της έλλειψης εποπτείας από το οικογενειακό περιβάλλον και της αύξησης του χρόνου που οι μαθητές περνούν στο διαδίκτυο. Όλοι οι διευθυντές επίσης, αναφέρουν ότι οι κίνδυνοι ψηφιακής ασφάλειας σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας αυξάνονται για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές των σχολικών μονάδων τους.

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί δηλώνουν ότι μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν οι μαθητές τους κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως

διδασκαλίας, μέσα από την συνεργασία και την επικοινωνία που έχουν αναπτύξει με τους γονείς των μαθητών τους και την σχέση επικοινωνίας και εμπιστοσύνης που έχουν δημιουργήσει με τους μαθητές τους. Μάλιστα, 4 από τους εκπαιδευτικούς τονίζουν ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19 αντιμετώπισαν αποτελεσματικά περιπτώσεις, όπου άτομα με διαταραγμένη ψυχική υγεία προσπάθησαν να εισέλθουν στη διαδικτυακή τάξη τους. Σχεδόν όλοι οι γονείς υποστηρίζουν ότι δε μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας για τα παιδιά τους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Οι λόγοι που δεν μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που δύναται να αντιμετωπίσουν τα παιδιά τους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας είναι ότι εργάζονται είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως από την κατοικία τους κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των παιδιών τους στο πλαίσιο της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας με αποτέλεσμα να μην μπορούν να έχουν την εποπτεία τους και δεν διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες για να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας κατά την επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι περισσότεροι διευθυντές δηλώνουν ότι μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές τους σε καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας, μέσα από την επικοινωνία και τη συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας τους, την επικοινωνία και τη συνεργασία με τους γονείς των μαθητών της σχολικής μονάδας τους και την διοργάνωση διαδικτυακών συναντήσεων με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών και γονέων για τη διαχείριση της κατάστασης της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας προκειμένου όλες οι πλευρές να εκφράσουν τις απόψεις και την οπτική τους. Όλοι οι διευθυντές τονίζουν πως αυξάνεται το επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχουν σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας για να είναι σε θέση να διαχειριστούν πιθανούς κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που πρόκειται να ανακύψουν για τους ίδιους προσωπικά, για τους εκπαιδευτικούς και για τους μαθητές της σχολικής μονάδας τους. Οι περισσότεροι αναφέρουν ότι αυξήθηκε το επίπεδο των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους σε περιπτώσεις διαχείρισης των κινδύνων μέσα από την εμπειρία που αποκόμισαν από την επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο του Covid-19.

Όλοι οι εκπαιδευτικοί τονίζουν την ανάγκη επιμόρφωσης για την αντιμετώπιση κινδύνων ψηφιακής ασφάλειας ιδιαίτερα σε καταστάσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Όλοι τους υποστηρίζουν την αύξηση του επιπέδου γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχουν σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας προκειμένου να είναι σε θέση να διαχειριστούν πιθανούς κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που πρόκειται να ανακύψουν. Οι μισοί σημειώνουν ότι το επίπεδο των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους στη διαχείριση περιπτώσεων επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας αυξήθηκε κατά την περίοδο του Covid-19 μέσα από την αξιοποίηση της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας στην πράξη. Όλοι οι γονείς δηλώνουν ότι αυξάνεται το επίπεδο των γνώσεων και των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχουν σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας για να διαχειριστούν κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας που πιθανώς θα αντιμετωπίσουν τα παιδιά τους. Οι περισσότεροι τονίζουν την ανάγκη επιμόρφωσής τους από την Πολιτεία προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν πιθανούς κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας τόσο γενικά όσο και σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Τα ίδια δηλώνουν και οι διευθυντές των σχολικών μονάδων, οι οποίοι αισθάνονται εντονότερα την ευθύνη της διαχείρισης της ασφάλειας των μελών της σχολικής κοινότητας.

Όσον αφορά την υποστήριξη που χρειάζονται ιδιαίτερα σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας, οι εκπαιδευτικοί επισημαίνουν ότι: η Πολιτεία είναι απαραίτητο να επιμορφώσει τους εκπαιδευτικούς για την αντιμετώπιση καταστάσεως επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας, οι εκπαιδευτικοί Τ.Π.Ε. των σχολικών μονάδων μπορούν να προσφέρουν τεχνική υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς, οι διευθυντές των σχολικών μονάδων χρειάζεται να ενθαρρύνουν την προσπάθεια των εκπαιδευτικών, οι σχολικοί ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να προσφέρουν υποστηρίζοντας ψυχολογικά και κοινωνικά αντίστοιχα τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τους γονείς, οι σχολικοί σύμβουλοι μέσα από την προσφορά παιδαγωγικής υποστήριξης στους εκπαιδευτικούς και η Πολιτεία μπορεί να επιμορφώσει τους γονείς των μαθητών, ώστε να είναι σε θέση αποτελεσματικά να χειρίζονται και να υποστηρίξουν περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας των παιδιών τους.

Όλοι οι γονείς αναφέρουν την ανάγκη επιμόρφωσής τους από την Πολιτεία προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν πιθανούς κινδύνους ψηφιακής ασφάλειας τόσο γενικά όσο και σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Όλοι οι διευθυντές ζητούν την παροχή διοικητικής, τεχνικής, παιδαγωγικής και υλικοτεχνικής υποστήριξης για την εύρυθμη λειτουργία των σχολικών μονάδων τους σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας.

Πιο συγκεκριμένα, οι διευθυντές των σχολικών μονάδων χρειάζονται διοικητική υποστήριξη από το Υπουργείο Παιδείας και από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, τεχνική υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς Τ.Π.Ε. των σχολικών μονάδων και τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, παιδαγωγική υποστήριξη μέσα από την προσφορά παιδαγωγικής υποστήριξης από τους σχολικούς συμβούλους στους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων και υλικοτεχνική υποστήριξη μέσα από την προσφορά από την Πολιτεία υλικοτεχνικής υποδομής, η οποία δύναται να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων σε περιπτώσεις επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας.

Η έρευνα είναι ποιοτική και μικρής κλίμακας και συνεπώς τα ευρήματα δεν μπορούν να γενικευθούν. Μπορούν όμως να συνεισφέρουν στην σχετική συζήτηση και να αποτελέσουν βάση για περαιτέρω έρευνα σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας στις σχολικές κοινότητες.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Carretero, S., Vuorikari, R., & Punie, Y. (2017). *DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens. With eight proficiency levels and examples of use*. Publications Office of the European Union.
- Dede, C. (2009). Comparing frameworks for the 21st century skills. In J. A. Bellanca & R. S. Brandt (Eds.), *21st century skills: Rethinking how students learn*, pp. 51-76, Solution Tree Press.
- European Commission (2018). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Digital Education Action Plan* (COM/2018/022 Final). European Commission: Brussels, Belgium.
- Gallego-Arrufat, M. J., Torres-Hernández, N., & Pessoa, T. (2019). Competence of Future Teachers in the Digital Security Area. *Comunicar: Media Education Research Journal*, 27(61), 53-62. <https://doi.org/10.3916/C61-2019-05>
- Gordillo, A., Barra, E., López-Pernas, S., & Quemada, J. (2021). Development of Teacher Digital Competence in the Area of E-Safety through Educational Video Games. *Sustainability*, 13(15), 8485. <https://doi.org/10.3390/su13158485>
- Govender, I., & Skea, S. (2019). *Teachers' Understanding of e-safety: An Exploratory case in KZN South Africa*, 70, 1-17. <https://doi.org/10.1002/j.1681-4835.2015.tb00505.x>
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis. An introduction to its methodology* (Second Edition). SAGE Publications.
- Magetos, D., Mitropoulos, S., & Douligeris, C. (2024). Cybersecurity of Distance Education. In *2024 9th South-East Europe Design Automation, Computer Engineering, Computer Networks and Social Media Conference (SEEDA-CECNSM)*, pp. 115-120. IEEE. [10.1109/SEEDA-CECNSM63478.2024.00029](https://doi.org/10.1109/SEEDA-CECNSM63478.2024.00029)
- Manouselis, N., Riviou, K., Palavitsinis, N., Giannikopoulou, V., & Tsanakas, P. (2009). Evaluating a Greek National Action on Parents' Training on ICT and Internet Safety. In *International Conference on e-Democracy*, pp. 320-328. https://doi.org/10.1007/978-3-642-11631-5_29
- Panetas, G., Karatrantou, A., Panagiotakopoulos, C. (2024). e-Safety Literacy of Primary School Principals. *International Journal of Educational Innovation*. 6(3), pp. 114-124. ISSN: 2654-0002. <https://doi.org/10.69685/AHLQ2945>
- Redecker, C., & Punie, Y. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union.
- Reisoğlu, İ., & Çebi, A. (2020). How can the digital competences of pre-service teachers be developed? Examining a case study through the lens of DigComp and DigCompEdu. *Computers & Education*, 156, 103940. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.103940>
- Rocha Estrada, F. J., George-Reyes, C. E., & Glasserman-Morales, L. D. (2022). Security as an emerging dimension of Digital Literacy for education: a systematic literature review. *Journal of e-Learning and Knowledge Society*, 18(2), pp. 22-33. <https://doi.org/10.20368/1971-8829/1135440>
- Sarva, E., Purina-Bieza, K. E., & Daniela, L. (2022). Self-evaluation instrument for measuring educators' pedagogical digital competence. *Proceedings of the 2022 INTED Conference*, pp. 3568-3576. INTED <https://doi.org/10.21125/inted.2022.1002>

- Tazi, F., Shrestha, S., Norton, D., Walsh, K., & Das., S. (2021). Parents, Educators, & Caregivers Cybersecurity & Privacy Concerns for Remote Learning During COVID-19. In *CHI Greece 2021: 1st International Conference of the ACM Greek SIGCHI Chapter (CHI Greece 2021)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, Article 16, 1–5. <https://doi.org/10.1145/3489410.3489426>.
- Thuy Nguyen, L. A., & Habók, A. (2024). Tools for assessing teacher digital literacy: a review. *Journal of Computers in Education* 11(1), 305–346. <https://doi.org/10.1007/s40692-022-00257-5>
- Tomczyk, Ł. (2020). Skills in the area of digital safety as a key component of digital literacy among teachers. *Education and Information Technologies*, 25(1), 471-486. <https://doi.org/10.1007/s10639-019-09980-6>
- Tomczyk, Ł. (2021). Declared and real level of digital skills of future teaching staff. *Education Sciences*, 11, 619. <https://doi.org/10.3390/educsci11100619>
- Triplett, W. J. (2023). Addressing cybersecurity challenges in education. *International Journal of STEM Education for Sustainability*, 3(1), 47-67. <https://doi.org/10.53889/ijses.v3i1.132>
- UNESCO. (2018). *UNESCO ICT Competency Framework for Teachers (Version 3)*. UNESCO.
- Vitalaki, E., Anastasiades, P., Tsouvelas, G. (2012). Factors Influencing Parental Control for the Safe and Pedagogical Internet Use among Primary School Students. *Problems of Education in the 21st century*, (42), pp. 125-135.
- Yaseen, K. A. Y. (2022). Digital education: The cybersecurity challenges in the online classroom (2019-2020). *Asian Journal of Computer Science and Technology*, 11(2), 33-38. <https://doi.org/10.51983/ajcst-2022.11.2.3450>
- Zulqadri, D. M., Mustadi, A., & Retnawati, H. (2022). Digital Safety During Online Learning: What We Do to Protect Our Student?. *Jurnal Iqra': Kajian Ilmu Pendidikan*, 7(1), 178-191. <https://doi.org/10.25217/ji.v7i1.1746>
- Πανέτας, Γ., Καρατράντου, Α., Παναγιωτακόπουλος, Χρ. (2025). Ψηφιακή Ασφάλεια και Εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δημοτικών Σχολείων: Μελέτη περίπτωσης. Τζιμογιάννης Α., Κουτρομάνος Γ., Τσιωτάκης Π. (επιμ.). *Πρακτικά Περιλήψεων Εργασιών 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ηλεκτρονική Μάθηση και Ανοικτοί Εκπαιδευτικοί Πόροι»*, Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Όροι Έκδοσης, Πνευματικά Δικαιώματα και Ακαδημαϊκή Δεοντολογία

Η παρούσα έκδοση περιλαμβάνει τις εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο των εργασιών του Συνεδρίου. Οι απόψεις που διατυπώνονται στα κείμενα είναι αποκλειστικά προσωπικές απόψεις των συγγραφέων και δεν εκφράζουν απαραίτητα τις θέσεις της Οργανωτικής ή της Επιστημονικής Επιτροπής.

Ευθύνη Συγγραφέων & Πνευματικά Δικαιώματα: Κάθε συγγραφέας φέρει την πλήρη και αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο του κειμένου του. Οι συγγραφείς εγγυώνται ότι τα κείμενά τους αποτελούν προϊόν πρωτότυπης επιστημονικής εργασίας και ότι έχουν εξασφαλίσει όλες τις απαραίτητες γραπτές άδειες για τη χρήση υλικού (εικόνες, διαγράμματα, εκτενή αποσπάσματα κ.λπ.) που υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

Χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης (TN): Στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής ακεραιότητας, οι συγγραφείς δηλώνουν ότι η χρήση εργαλείων Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης (GenAI), όπου αυτή πραγματοποιήθηκε, περιορίστηκε αποκλειστικά σε υποστηρικτικό επίπεδο (π.χ. γλωσσική επιμέλεια, οργάνωση δομής). Η τελική επιστημονική κρίση, η επαλήθευση των πηγών και η αυθεντικότητα των συμπερασμάτων παραμένουν αποκλειστική ευθύνη των φυσικών προσώπων-συγγραφέων.

Οι επιμελητές/τριες της έκδοσης και οι διοργανωτές του Συνεδρίου δεν φέρουν καμία ευθύνη για τυχόν παραβιάσεις πνευματικών δικαιωμάτων τρίτων ή για την επιστημονική ακρίβεια των στοιχείων που παρατίθενται από τους συγγραφείς.